

Uw brief van	:		<i>Zo werkt dat niet !</i>
Uw kenm.	:	980226/Rotterdam	
Ons kenm.	:	Cult/J/HV/hv/980624	Tekst voor het Symposium Stichting Jongerenwerk Op Zuid Rotterdam, 26 februari 1998
Correspondent	:	Henri VANDENBERGHE	Licentiaat in de Letteren en Wijsbegeerte, Germaanse Filologie, aan de V.U.B., Animator-Coördinator aan de Jeugddienst van de Stad Brussel sinds 1975

Zo werkt dat niet !

Je hebt het helemaal mis, zeg ik je.

***“Anderlecht is Brussel, maar
Brussel is Anderlecht niet.”***

Onlangs waren er weer “Jongerenrellen in Brussel”, maar dan wel in de gemeente Anderlecht. “Dat is aan de andere kant van het kanaal. Dat is niet bij ons”. Bij ons zijn er nog nooit rellen geweest. Ja, natuurlijk hadden we ook reeds op het grondgebied van de Stad Brussel te maken met een handvol woelige jongeren, maar “rellen”, dat nog niet. We zijn er wel niet altijd gerust in. Daarom doen we ook wat we kunnen om het te vermijden.

(RSCA) Anderlecht, (RWDM) Molenbeek en (Union) St. Gillis zijn de drie meest bekende Brusselse (voetbalploegen) en ook zijn dat drie van de negentien Brusselse gemeenten. **Brussel Stad** is er daar ook één van. De stad beschikt wel over het grootste voetbalstadion (Koning Boudewijn-, vroeger Heizel-, stadion) van het **Brussels Gewest**, maar heeft zelf geen ploeg die in de hogere afdelingen speelt.

Is er een causaal verband tussen de voetbal en de rellen ? De drie bovenvermelde gemeenten hebben inderdaad al elk hun “jongerenrel” gehad. Maar dat zal wel toeval zijn.

***“Integratie- en Samenlevingscontract”
“Impulsfonds”
“Veiligheidscontract”***

Na de eerste onlusten, begin jaren negentig, in St. Gillis en Vorst, werden er onmiddellijk op politiek niveau initiatieven genomen. Men had plots een “onveiligheidsgevoel” ontdekt bij de (vooral stedelijke) bevolking. Middelen werden naar steden en gemeenten overgemaakt die hiervoor in aanmerking kwamen. Niet alle Brusselse gemeenten zijn daarbij. Maar het ging anderzijds niet uitsluitend om Brusselse gemeenten. Het “Veiligheidscontract” (tussen die gemeenten en het Ministerie van Binnenlandse Zaken) was ontstaan. Voordien waren er in het Brussels Gewest ook reeds “Integratie- en Samenlevingscontracten”. Daarnaast werden ook de “Impulsfondsen” opgericht als stimulans naar initiatieven toe die de mensen “gelijke kansen” trachtten te bieden. Allerlei project- en contract-subsidies werden opgezet, maar wij, van de Jeugddienst van de Stad Brussel, moesten verder met dezelfde middelen.

En wat doet de Jeugddienst van de Stad Brussel ?

De Pre-Historie

- 1966 - De noodzaak om een Jeugddienst op te richten wordt voor het eerst aanvoeld op de Jongerenontmoetingen te Rome, binnen de activiteiten van de Unie van Europese Hoofdsteden.
- 1967 - Oprichting van een "Jeugddienst" bij de Directie van de Sociale Werken, Sport en Kribben
- 1968 - Oprichting van een Jeugdraad (toen reeds op zoek naar inspraak van de jongeren).
Opening van het eerste Jeugdhuis van de Stad: "La Clé".
- 1970 - De St. Katelijnezaal wordt ter beschikking gesteld van Jeugdgroeperingen.
- 1973 - De "Jeugddienst" wordt overgeheveld naar de Dienst Openbaar Onderwijs en Schone Kunsten.
Een Adviseur voor de Jeugd wordt aangesteld.
- 1974 - Oprichting van drie Raadgevende Commissies voor de Jeugd ter vervanging van de Jeugdraad.
Erkenning van vier bestaande Jeugdhuisen, waaronder het Jeugd- en Cultuurcentrum Tsleutelgat.
- 1975 - Opening van vier Jongerencentra gedurende de maanden juli en augustus.. Aanwerving eerste Animator.
De Jeugddienst bestaat dan uit een adviseur, een opsteller en één animator (= Henri Vandenberghe).
- 1977 - Organisatie van het eerste BROSELLA FOLK Festival in samenwerking met de vier Jeugdhuisen
- 1978 - Aanwerving meerdere animators. De eerste animator, Henri Vandenberghe, zal Coördinator worden.
Stichting van de (tweetalige) VZW (asbl) "JEUGD TE BRUSSEL" ("Jeunesse à Bruxelles").
- 1979 - Opening van het eerste "Huis voor het Kind" (Willemsplein). Aanstelling eerste Animator-Coördinator.
Eerste animatieproject op een speelplein
- 1980 - Creatieve stages voor jongeren.
- 1983 - Centre Nautique "Ker-el" te Moëlan-Sur-Mer wordt overgenomen: zeilstages.
- 1984 - Eerste zeer belangrijke structurele ingreep: de "Dienst voor de Jeugd en het Gezin" wordt autonoom.

De recentere geschiedenis

Tegen eind jaren tachtig beschikt de Jeugddienst van de Stad Brussel over een dertigtal animators en een tiental "Huizen voor het Kind" (voor kinderen van 6 tot 12 jaar). De activiteiten groeiden van zuivere vrijetijdsbesteding en onthaal, zoals gezelschapsspelen, tafeltennis en zaalvoetbal via creatieve ateliers, dammen, schaken, tot meer expressieve en diepgaande bezigheden, zoals dans, theater, video. In een later stadium kwamen daar hulp bij schoolproblemen en bij allerlei andere sociale problematieken bij. Uitstappen naar zoo, zee en zand werden het ideale middel om beter kennis te maken, het vertrouwen van het kind te winnen en daar gebruik van te maken om de begeleiding doeltreffender aan te pakken. Voor de jongeren bestond op dat ogenblik slechts een mogelijkheid tot erkenning van hun vereniging, met jaarlijkse toelage, de ter beschikkingstelling van twee jeugdcentra en twee autobussen (voor vervoer van en naar kampen en pedagogische uitstappen). De animators van de "Huizen voor het Kind" vroegen steeds meer om verder iets te zien gebeuren met de kinderen die zij zo lang begeleid hadden. De Jeugddienst beschikte echter niet over voldoende middelen om op deze suggesties in te gaan.

En nu, na de eerste “Jongerenrellen”?

Begin jaren negentig, werden er wat centen gereserveerd voor projecten die de “Integratie en de Samenleving” moesten bevorderen. Deze *budgetten* lieten ons toe een aantal coördinaties in de minder begoede wijken te steunen en met hen nieuwe projecten op gang te trekken. Die coördinaties waren spontaan ontstaan met als hoofdbetrachting het rationaliseren van de afzonderlijke inspanningen, zodat de “agenten” van het sociaal vangnet elkaar beter konden aanvullen.

Na de problemen met de jongeren in St.Gillis en in Vorst, kwam er plotseling nog meer aandacht voor hen. Er werden middelen vrijgemaakt om “Huizen voor het Kind” (open tot 19u00) later in de avond (tot 22u00) open te houden en er ook de grote jongens op te vangen, want het “Veiligheidscontract” moest deze “onveiligheidsfactoren” “van de straat” halen. Het grootste deel van deze centen gaat echter nog steeds naar de (modernisering van de) politie, naar versterking en verbetering van het politie-apparaat: er worden nu eindelijk ook stilaan jongeren aangeworven die dezelfde culturele achtergronden hebben als diegenen die de problemen veroorzaken (al is dit niet echt goed uitgedrukt: wie of wat veroorzaakt de “troubles” hier eigenlijk ? ... daar hebben we het straks nog over); er worden nu ook bijscholingen georganiseerd met de nadruk op het nieuwe, multiculturele samenleven in de grootstad; er werden eindelijk computers aangekocht voor de politie, zodat agent 17 opnieuw de straat op kon en in de wijk weer een vertrouwd beeld kan worden (al is dat niet zo simpel, want er zijn in Brussel zoveel risico-voetbalwedstrijden en manifestaties van vakbonden en andere drukkingsgroepen, dat de politiemannen veel overwerk moeten inhalen, ten koste van hun aanwezigheid in de buurt). Bij het begin van de Veiligheidscontracten ging ongeveer 10% slechts naar de sociale sector. De Jeugddienst was er toen vlug bij. Vijf “kansarme” buurten werden uitgekozen om er een Jeugdhuis van de Jeugddienst van de Stad Brussel te openen. Het liep niet allemaal zo gesmeerd, maar we slaagden er toch in om vier van onze “Huizen voor het Kind” om te schakelen tot “Jeugdhuizen”. In drie van de vier gevallen moesten de kinderen wel elders naartoe.

Het Pavlof-reflex

De jongeren weten nu in ieder geval wat ze moeten doen als ze iets willen bekomen. De conditionering is duidelijk de richting uitgegaan van “wil je dat we jullie wat meer aandacht schenken, dan moet je eerst zorgen dat je in het televisiejournaal komt” en dat is, spijtig genoeg, al te vaak gereserveerd voor sensatie en geweld. Dus, rellen organiseren lijkt een doeltreffender middel om gehoord te worden, dan een voorstel, of zelfs een petitie in te dienen bij de bevoegde overheid.

en het Boemerang-effect

Verder constateren wij, de jeugd-werkers, telkens weer, en steeds meer, dat je best de dingen die je eigenlijk wil doen, gewoon doet, in de plaats van te zeggen dat je ze zal doen. Dit vergt wellicht wat verduidelijking, al dacht iedereen wel al dat hij/zij dat wist. Spreek niet van “Integratie-projecten”, maar organiseer gewoon interessante activiteiten voor jongeren, waar je een zo breed mogelijke doelgroep mee bereikt: jongens en meisjes, autochtonen en allochtonen, zodat deze “projecten” op hen ook “integrerend” inwerken.

Spreek niet over “Preventie”, zorg gewoon dat die jongeren interessante leraars hebben, dat ze uitzicht hebben op een job, dat ze kunnen wonen in een aangename buurt, dat hun ouders zich wat meer om hen bekommeren, ... Dat is pas preventie. Het ergste is dat de jongeren dikwijls gestigmatiseerd worden als onvermijdelijke delinquenten. Ze hebben een gevaarlijke ziekte. Er is maar één ding meer dat telt: “hou ze van de straat”. Dat is zo ongeveer het belangrijkste wat men bedoelt met “preventie”. Animators moeten dus de jongeren binnen lokken en ze dan daar houden. Hou op met de jongeren als verziekte individuen te beschouwen en hun animators als bezigheidstherapeuten.

Security is nu een “plofkoffer”

Hou op met leuteren over “Veiligheid” vanuit een politie- of ander “veiligheids”-bureau. Zorg dat de stadskankers aangepakt worden, de huizen opgefrist, de buurten verfraaid, de parken opnieuw aangelegd. Zorg dat er “leefruimte” beschikbaar is in de omgeving van een sociale woonwijk: niet alleen buiten-speelruimte, maar ook een sociale ontmoetingsplaats die voor iedereen toegankelijk en ook aantrekkelijk moet zijn. Doe dit mét de buurtbewoners. Spreek niet over “inspraak” nadat je hen een definitieve versie van het project in de strot hebt geduwd, waarna je zeer paternalistisch doet alsof hun mening je ook nog interesseert. Spreek niet over “de jongeren erbij betrekken”, maar zorg ervoor dat ook de ontwikkeling van het project verder verloopt met de inzet van de plaatselijke bewoners, de jongeren én de ouderen. Hou op met de mensen voor dommer te nemen als ze zijn. Ook de jongeren lezen de krant en schelden onze animators uit, met het artikel in de hand, waarin staat dat alweer tien miljoen werd uitgetrokken om hen “kalm te houden”, terwijl ze in hun eigen jeugdhuis niet zo veel zien veranderen: de oude ping-pong tafel moeten ze toch nog zelf herstellen. En dit, terwijl wij allemaal weten dat ergens in een paar “diensten” weer een aantal “experten” werden aangeworven, die hun “efficiëntie” bewezen hebben bij/voor de partij.

Communicatie: gooi weg die gsm

Er moet ook veel meer gepraat - *en vooral geluisterd* - worden naar die jongeren. Wij hebben ze tenslotte opgezadeld met zoveel problemen waar geen eenvoudige oplossingen voor zijn: we zijn ze dat dan toch wel verschuldigd. De Commissie Verwilghen (beter bekend onder de naam van Commissie Dutroux) heeft in ieder geval één ding duidelijk gemaakt: wij zijn een land van “plantrekkers”. Maar, je moet ook weten dat we bovendien ook nog opgezadeld zitten met een wet die alle eerlijke communicatie bijna onmogelijk maakt, want gevaarlijk voor je persoonlijke loopbaan: wij, ambtenaren, hebben namelijk “zwijgplicht”. Uit de biecht spreken kan ons onze baan kosten ! Gelukkig mogen we als vrije en eerlijke democraten wél nog onze mening uiten.

De straat op ! Allemaal !

In één van de wijkcommittees waar wij intens mee samenwerken, kwam, als gevolg van het goede werk van een paar straathoekwerkers, meer specifiek naar de allochtone meisjes toe, onlangs het schitterend voorstel voor de dag om iets op te richten zoals “Artsen zonder Grenzen” in onze eigen buurten: ethno-psychologen zouden moeten kunnen aangeworven worden om op straat, maar ook in de verborgen kleine behuizingen, jonge meisjes uit hun isolatie te halen. De straathoekwerkers in kwestie kunnen de problemen niet meer aan: niet alleen omwille van de hoeveelheid, maar vooral om de complexiteit ervan.

Hou dus op met ons, sociale werkers en/of jeugd-animators, op te sluiten in Jeugdhuizen, Jeugdcentra, Sociale Permanenties en andere diensten. Op straat is het te doen !
Je zou ogen trekken als je wist wat er daar nog allemaal aan het broeden is. De makabere opmerkingen van sommige van die allochtone meisjes naar aanleiding van een aantal bezoeken aan de folterkamers van het concentratie-kamp Breendonk, hebben ons doen schrikken. Er zitten in ieder geval rare monsters in het hoofd van die meisjes.

*De praktijk: jongeren leren om creatief om te gaan met ...
Zoeken naar oplossingen voor de problemen !*

Zelf werk creëren

Eenvoudig is het niet, maar we boekten toch reeds enkele positieve resultaten met dit, ons recentste, adagium.

Mohamed KDAD, bijgenaamd "Jimmy", werkte tot voor kort in één van de "woeligste" jeugdhuizen op ons grondgebied. Hij kent beter dan wie ook de dagelijkse strijd om de jongeren nog aan *iets* te doen geloven. Hij heeft min of meer mislukte en dan soms weer gelukte pogingen gedaan om samen met de jongeren iets op poten te zetten om hen uit die wanhopige, troosteloze en uitzichtloze situatie te halen waarin zij zich bevinden.

De kuis- en opruimploeg

Met een aantal jongeren werd een dienst opgezet vanuit het Jeugdhuis, om, op bestelling, bureau's, zalen en dergelijke meer te gaan opkuisen.

De security-guards

Aan de deur van concerten, bij recepties en dies meer, werden betrouwbare jongeren geplaatst om een oogje in het zeil te houden.

Kan het niet wat creatiever ?

Een aantal jongeren leerden, samen met "Jimmy" in avondcursus op de Kunstacademie met klei werken en potten bakken. Ze maakten mooie lampen die werden tentoongesteld en verkocht. "Zou je hier geen beroep van kunnen maken ?"

Zelf verenigingen oprichten

Een aantal jonge ouders van Marokkaanse origine wilden zelf iets ondernemen om er mee voor te helpen zorgen dat hun kinderen later niet met dezelfde problemen te maken zouden hebben als die die zij maar al te goed kennen. Het verenigingsleven is echter niet zo in hun cultuur ingebed als in de onze. Wij helpen ze bij het opstellen van statuten, huishoudelijke reglementen, ... We begeleiden ze gewoon bij het oprichten van hun eigen vereniging, in de hoop dat ze zo spoedig mogelijk op eigen vleugels kunnen vliegen. "Les Grands Frères" (vertaald is dat, "De Grote Broers") zijn ons zo komen vinden en bouwen nu zelf mee aan een betere toekomst voor de jeugd in de "Querelle"-wijk, hun jeugd in hun wijk.

Een paar slotbedenkingen, waarmee ik even goed had kunnen beginnen... als er niet de jongerenrellen waren geweest, die ons altijd wel tot "paniekvoetbal" drijven.

- 1. Wij hebben het hen aangedaan.
We hebben het ons dus zelf aangedaan.*

Kort na de tweede wereldoorlog hebben we arbeidskrachten ingevoerd uit de "ontwikkelingslanden", omdat de vrije markt onze eigen arbeiders en loontrekkers te duur vonden. Een tolerante en pluralistische democratie zoals de onze, zorgt dan geleidelijk aan voor de hereniging van de gezinnen. Verloederde buurten vonden we goed genoeg voor hen. Bouwvallige lokalen zijn goed genoeg voor hun kinderen. Kijk maar naar ons Huis voor het Kind en de Jeugd in de Noordwijk: het gebouw werd meer dan dertig jaar geleden om hygiënische redenen verlaten door de politie; om er een jongerenwerking in op te starten was het goed genoeg. Voor de rest hebben we ze gewoon wat laten aanmodderen. Ons sociaal systeem heeft ons geweten gesust, want ze krijgen toch "den dop" en "de mutuwel" en "den bijstand". We hebben er verweerde kinderen van gemaakt. Nu zitten we met zeer uiteenlopende houdingen tegenover het probleem: "laat maar lopen", "pak ze strenger aan", "gooi ze buiten", en dergelijke meer. Eigenlijk zitten we met een in ons land vaker voorkomend fenomeen. We moeten altijd een hele hoop kostelijke (in tijd en in geld) ingrepen doen achteraf, omdat we niet eerst hebben nagedacht. Als vrij en ruimdenkend mens hebben we echter maar één waardige oplossing: werken aan een betere maatschappij betekent nu onvermijdelijk ook werken aan een wereld waaruit alle discriminaties verdwenen zijn: geslacht, kleur, ras, godsdienst, taal ...

- 2. Echt Multicultureel moeten we dus nog zien te worden. Tweetalig zijn we al (of niet soms ?)*

Nochtans is ook dat niet vanzelfsprekend, of vinden jullie van wel ?

Henri VANDENBERGHE
Licentiaat Letteren en Wijsbegeerte
afgestudeerd aan de V.U.B. in 1971
Animator-Coördinator
aan de Stad Brussel
sinds 1975